

مبارزه کشورهای صنعتی با فساد مالی

اشپینگل ۲۲/ نوامبر ۱۹۹۹

ترجمه: م.ر. کاظمی

ویراستار: فرزین

○ طبق توافق نامه جدیدی که کشورهای صنعتی امضا کرده‌اند رشوه دادن در خارج از کشور جرم و مستحق مجازات شناخته می‌شود. این کشورها با انعقاد این توافقنامه، حرکت جهانی را علیه فساد آغاز کرده‌اند. در مراکز کنسرسیومهای آلمانی حالت فوق‌العاده حاکم است. در سایت وزارت اقتصاد ایالات متحده در اینترنت چنین نوشته شده است «اگر در زمینه پراخت رشوه در خارج از کشور شکایتی دارید، ما را مطلع سازید.» سپس به آسانی فرم الکترونیکی را در اختیار شما قرار می‌دهد تا آن را پر کرده و شکایت خود را اعلام نمایید. همچنین در این سایت به مخاطبان گفته شده است که

جهانی آغاز شده است.» به ویژه، مدیران شرکتها و کارخانه‌های آلمان و همچنین بازرسان و مأموران ادارات مالیات این کشور باید اندیشه و تفکر خود را به شدت دگرگون نمایند. آلمانیها مدتهای مدیدی به شکلی منظم رشوه داده و با احساس همدردی توأم با غرور به کشورهای فاسد چشم دوخته‌اند. آرنولد ولیمز از اتحادیه صنعت آلمان (BDI) این اقدامات را چنین توجیه می‌کند: باید توجه داشت، در دنیا مواردی وجود دارد که هدیه دادن و اعطای کمک مالی به یک رسم و عادت تبدیل شده است. در این مناطق تا زمانی که در این رسم و عادت شرکت نکنید،

به شکلی اساسی تغییر کرده‌اند و البته تاکنون عامه مردم به این موضوع پی برده‌اند. در تاریخ مذکور کنوانسیون به اجرا گذاشته شد که طبق آن کشورهای مضر کلوب ملل مرفه موظفند با رشوه‌خواری مسوولان دولتی و شرکتهای خصوصی که از سوی دولت وظایفی به آنها محول شده است، نه تنها در داخل بلکه در خارج از کشور نیز مقابله و افراد خاطی را مجازات نمایند علاوه بر این دیگر نمی‌توان رشوه را به

۱۵ فوریه ۱۹۹۹ تاکنون قواعد بین‌المللی تجارت به شکلی اساسی تغییر کرده‌اند و البته تاکنون عامه مردم بسه این موضوع پی نبرده‌اند.

عنوان هزینه کارمرفی کرده و آن را به رسمیت شناخت. مارک پیت، پروفیسور رشته حقوق (اهل بازل) و مدیر گروه ویژه سازمان همکاری و توسعه اقتصادی برای پیشبرد این طرح چنین می‌گوید: «این قرارداد فصل نویی را در غرضهای اقتصادی می‌گشاید. در آینده هر کس در طی معاملات بین‌المللی رشوه بدهد خود را به خطر می‌اندازد و ممکن است که طبق مقررات جدید از صحنه بازار بیرون رانده شود.» پیت می‌افزاید: «روند تغییر طرز تفکر در سطح

کارشناسان بخش مبارزه با رشوه‌خواری به سرعت و به نحو مناسبی نسبت به این شکایتها واکنش نشان می‌دهند. مطلبی که عنوان شد بخشی از اقدام دولت ایالات متحده در راستای مبارزه با رشوه‌خواری است که از چند ماه پیش تاکنون آغاز شده است. کشف و پیگیری فساد مالی در آن سوی مرزها به سلاخی برای مبارزه در میدان رقابت جهانی تبدیل می‌شود.

از ۱۵ فوریه ۱۹۹۹ تاکنون قواعد بین‌المللی

داخل خود کشور نبودند که ملزم به پرداخت مالیات باشند.

رسوایی شرایبر نشان می‌دهد که تصور اینکه می‌توان در آن سوی مرزها معاملات کثیف انجام داد و در عین حال کشور پاکیزه بماند، بیهوده و باطل بود. دادستانی بر این عقیده است که پسر اشتروس، ماکس یوزف و همچنین مدیران کنسرسیوم تیسن از معاملات شرایبر سود می‌برده‌اند. ولی تمام متهمان این پرونده موضوع را انکار می‌کنند.

اکنون روسای کنسرسیوم ایرباس و تیسن باید به دلیل پرداخت رشوه در خارج از کشور محاکمه شوند و شرایبر هم دیگر نمی‌تواند با شکوه بردن به دادگاه به کمیسیونهایش برسد زیرا دادگاه عالی هام در ماه ژوئن اعلام کرد که توافقات مالی بر سر رشوه خلاف عرف است. این احتمال وجود دارد که عصبانیت شرکت‌هایی که خود را مغبون روشهای غیرقانونی و فاسد شرکت‌های رقیب حس می‌کنند به اجرای قوانین جدیدی منجر شود زیرا توافقتنامه سازمان همکاری و توسعه اقتصادی به همه کشورهای عضو این فرصت را می‌دهد تا با ارایه مدارک در کشورهایی که شرکت‌های مظنون به آنان تعلق دارند، تحقیقاتی را علیه این شرکتها به جریان بیندازند.

تاکنون این موضوع برای دولت آلمان مشکل محسوب نمی‌شد. اداره کل دارایی آلمان در سال ۱۹۹۴ متوجه می‌شود پول‌هایی که برای رشوه هزینه می‌شوند، اغلب چنان در صورتحسابها درج می‌شوند که در نهایت کسری در داخل کشور حس نشود.

ماموران دارایی آلمان با رشوه‌دادنهای بزرگ برای دریافت سفارشهای بزرگ آشنا هستند. مورد شرایبر هم که به فروش ۳۶ تانک کنسرسیوم تیسن هنشل به عربستان سعودی در سال ۱۹۹۱ مربوط می‌شد نیز از همین نوع است. پیش از این که قرارداد این معامله چند میلیون مارکی امضا شود، مدیران تیسن با نمایندگان اداره مالیات دویسبورگ - هامبورن ملاقات کرده بودند.

در صورت جلسه این ملاقات آمده بود: «توزیع سفارشات باید در زمانی که رقابت در صحنه بین‌المللی شدید است انجام شود. این موضوع پرداخت کمیسیون و رشوه را به یک پیش شرط تبدیل می‌کند، حدود ۴۰٪ از کل مبلغ سفارشات باید میان شرکتها و افراد مختلف توزیع شود.»

شرایبر هم همین کار را انجام داد. مسوولان اداره مالیاتی مدرکی برای ممانعت نداشتند زیرا دریافت‌کنندگان رشوه افراد حقیقی یا حقوقی در

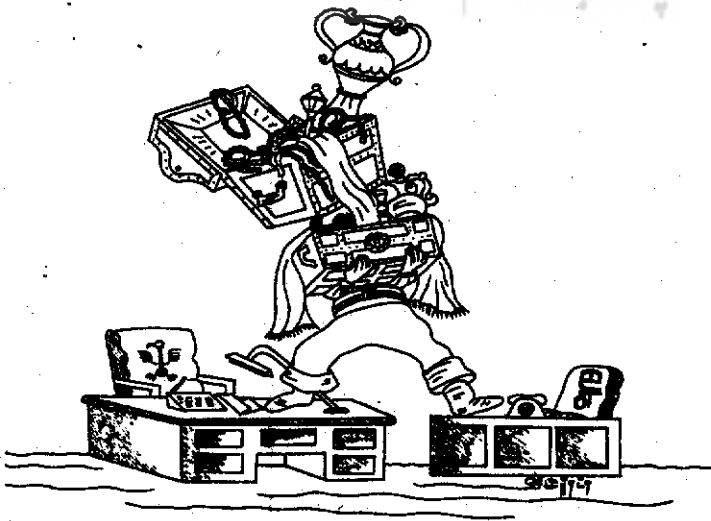
هشدار می‌دهد که حذف این معافیت مالیاتی به حدى شرکتها و کارخانه‌های آلمانی را تحت فشار قرار می‌دهد که حتی می‌تواند برای فرصتهای شغلی مضر باشد.

از این رو موضعگیری سازمان بین‌المللی مبارزه با فساد مالی معروف به Transparency International (TI) چندان شگفت‌انگیز نبود. این سازمان در گزارش اخیر خود نام آلمان را در بازار جهانی فساد قرار داده است. سازمان مذکور با رجوع به پیشگامان بخش اقتصاد و مأموران دولتی به بررسی این موضوع پرداخته است که چه کسانی در کشورهای در حال توسعه جنوب بیش از همه رشوه می‌دهند. بنابر این تحقیق آلمان در بین کشورهای اروپایی پس از فرانسه، اسپانیا و ایتالیا قرار دارد.

مورد کارل هاینتس شرایبر نشان می‌دهد که پرداخت رشوه برای دریافت سفارشات خارجی تا چه اندازه در نزد بخش صنعت آلمان معمول و مرسوم بوده است.

شیوه عملکرد وی که یکی از دوستان نزدیک نخست‌وزیر مرحوم ایالت باواریا، فرانتس یوزف اشتروس، به شمار می‌آید، امری عادی و معمول است. دادستانی آگسبورگ حکم بازداشت شرایبر را صادر کرده است.

مدیران بخش صنعت اغلب خود دستهایشان را آلوده نمی‌کنند بلکه از واسطه استفاده می‌نمایند. به اعتقاد دادستان آگسبورگ، شرایبر نیز چنین نقشی را ایفا کرده است و در این راستا معاملاتی را برای کنسرسیومهای ایرباس و تیسن در کانادا، عربستان سعودی و تایلند ترتیب داده است. ظاهراً او چندین میلیون مارک رشوه پرداخته است تا سفارشهای سودآوری را نصیب آلمان کند. بنابر اطلاعات بازرسان یکی از مشاوران سابق کابینه تایلند که در خرید ۱۷ جت ایرباس برای نیروی هوایی و شرکت هواپیمایی دولتی این کشور یعنی تای ایرویز نقش مهمی را ایفا کرده بود، پول فراوانی در این کسب‌نموده است.

پیت پیش‌بینی می‌کند که این مکانیسم به زودی سوچی از دادرسیها را در بسیاری از کشورها به راه می‌اندازد. پیر کلارک، معاون رییس بخش مبارزه با کلاهبرداری در وزارت دادگستری ایالات متحده می‌گوید: «ما در این بین اطلاعات ارزشمند فراوانی دریافت کرده‌ایم. به زودی در کشورهای زیادی تحقیقات و اقدامات حقوقی انجام می‌شوند.»

وضعیت پدید آمده برای بسیاری از مدیران ارشد آلمان نیز زنگ خطر را به صدا در آورده است. در این بین وکلای فعال در زمینه حقوق اقتصادی سفارشهای فراوانی دریافت کرده‌اند.

در واقع این موضوع پیامد خطاهایی است که کنسرسیومها در گذشته مرتکب شده‌اند.

حتی قراردادهایی که سالها پیش منعقد شده‌اند، موعد پرداخت رشوه‌اش امروز فرا رسیده است. هنوز

روشن نیست که آیا شرکتها در این موارد که به گذشته مربوط می‌شود، می‌توانند همچنان رشوه بدهند و در عین حال مجازات نشوند زیرا توافقات بر سر این موارد، پیش از به اجرا گذاشتن توافقنامه مربوط به مقابله با پرداخت رشوه انجام شده است. شرکتها از دادستانهای می‌هراسند که هر گونه پرداخت جدیدی در این ارتباط را یک جرم قلمداد می‌کنند.

کنسرسیوم ساخت و ساز تسولین چیزی نمانده بود که در یک چنین دامی اسیر شود. این کنسرسیوم که مقر آن در شهر اشتوتگارت قرار دارد، به همراه چندین شرکت دیگر در ایالت کوهستانی لزوتو (واقع در آفریقای جنوبی) تعداد زیادی سد بنا می‌کنند. این سدها برای تأمین آب شهر ژوهانسبورگ در نظر گرفته شده‌اند.

مدیر این پروژه که از سوی دولت آن کشور منصوب شده بود، در اواخر ماه ژوئیه متهم شد که تا سال ۱۹۹۸ حدود دو میلیون دلار رشوه دریافت کرده که بخش اعظم آن از طریق حسابهایی در سوییس بدست آمده‌اند. ظاهراً ۸۱۹۸۶۲ مارک از این مبلغ از سوی شرکت تسولین پرداخت شده است. مانفرد نوس باومر، رییس این شرکت این مطلب را تکذیب می‌کند. از آنجا که در سال جاری دیگر رشوه‌ای پرداخت نشده است، نیازی نیست که نوس باومر از تحقیق در این رابطه و رجوع به دادستانهای آلمانی هراسی داشته باشد.

این احتمال وجود دارد که عصبانیت شرکتهایی که خود را مغبون روشهای غیرقانونی و فاسد شرکتهای رقیب حس می‌کنند به اجرای قوانین جدیدی منجر شود زیرا توافقنامه سازمان همکاری و توسعه اقتصادی به همه کشورهای عضو این فرصت را می‌دهد تا با ارایه مدارک در کشورهای میزبان به آنان تعلق دارند، تحقیقاتی را علیه این شرکتها به جریان بیندازند

ادارات دارای آلمان به ویژه در ارتباط با پرداختهای بالای کمیسیون از سوی شرکتها تحقیقاتی انجام دهند زیرا احتمالاً رشوه‌ها تحت پوشش کمیسیون ثبت شده‌اند. فرانک هوفمان عضو حزب سوسیال دموکرات آلمان، نماینده پارلمان و یکی از مسوولان سابق اداره جنایی آلمان می‌گوید: «این موضوع برای بخش صنعت آلمان بسیار جدی است. شرکتها باید به نظام تجارت صادقانه روی آورند.»

ولی این کار ساده نیست. برای نمونه کنسرسیوم زمینس در هر روز کاری به صورت میانگین سفارشهایی به ارزش نیم میلیارد مارک دریافت می‌کند. برنند اشتیشر، مدیر بخش روابط خارجی در مقر زمینس در شهر مونیخ می‌گوید، «ما خود از اینجا نمی‌توانیم شرایط دریافت

سفارش را کنترل کنیم بلکه این کار را باید به همکارمان در کشور مورد نظر محول نماییم.» زمینس در این راستا مواردی را به برنامه کاری کارمندان اضافه کرده است که به رفتار و عملکرد آنها مربوط می‌شود. طبق این قراردادها هیچ کارمندی حق ندارد برای خود یا شخص دیگری به طور غیرمجاز حقوق و مزایایی قابل شومد. بیش از پنج هزار کارمند این کنسرسیوم می‌بایست علاوه بر این تعهدی را امضا کنند که بر طبق آن مسوولیت هر گونه رشوه‌خواری یا پرداخت رشوه را بر عهده گرفته و در صورت بروز چنین مواردی اخراج شوند.

ولی ظاهراً همیشه این طور نبوده است. پاول پراودین قباضی تحقیق اهل ژنو و مسوول رسیدگی به رسوایی مالی که در جریان اجرای پروژه خط آهن سریع‌السیر مادرید - سویل (اسپانیا) توسط

زمینس پیش آمده بود، به یک حساب مخفی شرکت زمینس در بانک UBS (واقع در زوریخ) برخورد کرده است. ظاهراً این حساب (به شماره ۹۴۲/۷۶۷۵) حدود بیست میلیون فرانک به جیب کارمندان دولت اسپانیا سرازیر کرده است. مهمتر از همه طبق اطلاعات پراودین کل موجودی حساب مذکور به بیش از ششصد میلیون فرانک می‌رسد. پراودین معتقد است که این حساب، حساب مخصوص رشوه است. روسای زمینس در این بین سکوت کرده و به هیچ وجه به این پرسش پاسخ ندهند که موجودی این حساب برای چه منظوری مصرف می‌شده است. آنها می‌گویند که کنسرسیوم میل ندارد در این باره موضعگیری کند. این کار، کاری است بس خطرناک زیرا داشتن یک

حساب سیاه حتی در خارج از چارچوب حقوق جزا نیز می‌تواند برای شرکت مضر باشد و آنها را برای نمونه در بازار سرمایه با مشکل مواجه کنند. نخستین کنسرسیوم ایتالیایی مونه دیسون این موضوع را تجربه کرد. سه سال پیش اعلام شد که شرکت مذکور مبلغ ۲۷۰ میلیون دلاری را که صرف پرداخت رشوه کرده بود در ترازنامه خود تحت عنوان وام ثبت نموده است. پس از آن شورای نظارت بر بازار سهام آمریکا دادرسی را علیه مونه دیسون به دلیل کلاهبرداری و تحریف ترازنامه به راه انداخت که تا به امروز هم ادامه دارد بدین ترتیب ارزش سهام این شرکت سقوط کرد، با وجود خطرات بسیاری از شرکتها امیدوارند خود را به پیروی از قواعد مربوط

درست قرار گرفته است. رییس سازمان مبارزه با فساد مالی، آیگن می‌گوید: «اینکه آیا چنین رویه‌ای در درازمدت هم پا بر جا خواهد بود یا خیر به عملکرد شرکتهای بین‌المللی بستگی دارد.» سازمان مذکور قصد دارد در آینده برای تسهیل کار شرکتها با تهیه یک پیمان صداقت و به امضا رساندن آن توسط شرکتها، پروژه‌های بزرگ در سرتاسر جهان را از خطر فساد مالی و رشوه مصون بدارد. طبق این طرح، شرکتهای رقیب باید از پیش قراردادی را امضا کنند که از نظر

امضا کردند و در آن خواستار تصویب فوری توافقنامه سازمان همکاری و توسعه اقتصادی شدند. فشار بخش صنعت و افزایش شمار موارد مربوط به فساد مالی در داخل کشور، دولت آلمان را نیز به تغییر موضع واداشت.

دنیا این دگرگون را مدیون خدمات سازمانی است که در این بین شهرت جهانی کسب نموده است. این سازمان همان سازمان بین‌المللی مبارزه با فساد مالی (TI) International Transparency است. پتر آیگن، رییس این سازمان و مدیر سابق بانک جهانی در شرق آفریقا، TI را در سال ۱۹۹۳ تأسیس کرد زیرا دیگر تحمل نداشت شاهد توقف پیشرفت اقتصادی کشورهای در حال توسعه در منجلا ب فساد مالی باشد. در این بین سازمان بین‌المللی مبارزه با فساد مالی به یک لابی مستفد تبدیل شده و نمایندگیهایی در ۷۷ کشور جهان تأسیس کرده است. علاوه بر زمینس، شرکتهای آ.ب.ب.بوش، کنسرسیوم ساخت و ساز فیلیپ هولتس مان و همچنی لوفتهانزا از جمله حامیان این سازمان به شمار می‌آیند. حال از نظر ثوری هم که بنگریم، می‌بینیم که اقتصاد در مسیر

مبارزه با فساد مالی ملزم نمایند هرمان فراتس، رییس سابق شورای نظارت زمینس می‌گوید: «ما خوشحالیم که سرانجام کنوانسیون به موعد اجرا گذاشته شد.» اشتتر مطلب را چنین تکمیل می‌کند: «مقابله با فساد در کشورهای مختلف فرصت خوبی را برای ما ایجا می‌کند.»

هرالد ریگر، عضو هیأت ریسه کنسوسیوم MG که شرکت اقماری اش لورگی، بر سر دریافت سفارشات چند میلیارد مارکی ساخت پالایشگاه و کارخانه‌های فولاد در سرتاسر دنیا مبارزه می‌کند، می‌گوید: «اکنون این جرأت و جسارت پیدا می‌شود که هنگامی که کسی رشوه خواست، بگوییم نه. پیش از این، این خود شرکتها بودند که شرایط موجود رنج می‌بردند. چه کسی میل دارد که به دلیل وجود فساد سفارشی را از دست بدهد.»

در این بین اتحادیه صنعت آلمان نیز طرح مبارزه با فساد را پذیرفته و امضا کرده است. مدیر عامل این اتحادیه، لودولف گتورگ فون وارتنبرگ می‌گوید که آماده همکاری است. او در سال ۱۹۹۷ به همراه فراتس، ریگر و دوازده نفر از دیگر صاحبان صنایع آلمان اعلامیه‌ای را

حقوقی مدنی معتبر است و شرکتها را در صورت تخلف موظف می‌کند که جبران خسارت نمایند. میسایل و یهن، کارشناس سازمان مبارزه با فساد مالی می‌گوید: «با این قرار است که این طرح به هنگام ساخت خط متروی زیرزمینی بوینس آیرس که به مناقصه بین‌المللی گذاشته شد. برای نخستین بار به طور کامل اجرا شود. در واقع این آزمایش باید در سال گذشته در آلمان انجام می‌شد. سازمان مبارزه با فساد مالی تصمیم داشت ساخت فرودگاه بزرگ برلین - شونه‌فلد را با همین طرح تضمین کند. ولی دولتهای ایالتی برلین و براندنبورگ با عصبانیت این طرح را رد کردند و گفتند: «این کار اصلاً ضروری نیست.»

اما این کار اشتباه بود زیرا حقه‌های کثیفی در جریان مناقصه طرح مذکور به کار برده شد و هم اکنون این احتمال وجود دارد که کلاً مناقصه لغو شود. دادستانی هم اکنون در این باره تحقیق می‌کند